



ตำนานเมืองแม่มาย

มีเรื่องเล่าเป็นตำนานของเมืองลับแล ซึ่งเล่าต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ว่ามี “หนุ่มเมืองทางใต้ผู้หนึ่ง(ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นคนเมืองทุ่งยั้ง) ออกหาของป่าแล้วหลงทางผ่านเข้าประตูเมืองเข้าไปในเขตเมืองลับแล ได้พบกับหญิงสาวสวยชาวลับแลผู้หนึ่งชื่อ “ทองพุล” กำลังหาผักหักพินอยู่ในป่า จึงเกิดความรักใคร่กัน แล้วหญิงสาวก็พามาที่บ้านอยู่กินเป็นผัวเมีย ครองคู่กันอย่างมีความสุขตลอดมาภายใต้จาริตประเพณีของเมืองลับแลที่ยึดมั่นในศีล สัจจะวาจาและยึดมั่นต่อความซื่อสัตย์ หากผู้ใดกล่าวเท็จก็จะอยู่ร่วมสังคมชาวลับแลไม่ได้ หนุ่มทุ่งยั้งครองรักกับสาวลับแลมาด้วยดี จนมีลูกด้วยกันคนหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งหญิงสาวออกไปหาผักคักน้ำ ปล่อยให้สามีเลี้ยงลูกอยู่ที่เรือน ลูกขวาดิ้นขึ้นร้องหิวนม ร้องไห้ไม่หยุด ผู้เป็นพ่อเก็บกั กังๆ พยายามปลอบลูกอย่างไรก็ไม่ยอมหยุดร้อง จึงปลั่งปากบอกลูกว่า “หยุดร้องไห้เถิดลูก แม่เจ้ากลับมาแล้ว” พ่อแม่ฝ่ายหญิง นั่งทำงานอยู่ที่ลานบ้านได้ยินลูกเขยพูดโกหกหลอกลวง จึงได้บอกลูกสาวถึงการกระทำของลูกเขยที่ทำให้ผิดจาริตประเพณีของชาวเมืองลับแล ถึงคราวที่หญิงสาวจะต้องเลือกระหว่างความสุขของครอบครัวกับจาริตประเพณีอันดีงาม ดังนั้นเธอจึงต้องสละความสุขส่วนตัว ต้องให้สามีไปจากเมืองลับแล เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของเมืองลับแลไว้ เธอจึงจัดข้าวของที่จะใช้เป็นเสบียงสำหรับการเดินทาง จัดใส่ย่ามให้สามี แล้วพาไปส่งที่ประตูเมืองลับแล พ่อ แม่ และลูกน้อยจากกันด้วยความอาลัยยิ่งนัก หนุ่มทุ่งยั้งแม้ว่าในใจจะไม่อยากจากไป แต่ด้วยความรักลูกเมียอยากให้ลูกเมียอยู่ในเมืองลับแลอย่าง

สมภาคภูมิจึงจำใจต้องจากไป เมื่อรับย่ามจากเมียรักแล้วก็มุ่งหน้าสู่เมืองทุ่งยั้งบ้านเกิด ก่อนจากกันแม่ทองพุลได้กำชับสามีว่าห้ามเปิดดูย่ามก่อนถึงบ้านเป็นอันขาด ระหว่างทางหนุ่มทุ่งยั้งเห็นว่าย่ามที่สะพายมาด้วยหนักยิ่งนัก จึงเปิดดูพบว่า เป็นเพียงแท่งขมิ้นสดเท่านั้นซึ่งมีอยู่เต็มดูย่าม จึงเดินไปทิ้งไปตลอดทาง พอถึงบ้านเหลือแท่งขมิ้นเพียงแท่งเดียวเท่านั้นและกลายเป็นแท่งขมิ้นทองคำไปเสียแล้ว หนุ่มทุ่งยั้งจึงเกิดความเสียดาย ชักชวนพวกพ้องออกตามหาขมิ้นที่ตนทิ้งไว้ตามทาง เพื่อนำไปสู่เมืองลับแลอีกหน แต่ไม่พบแท่งขมิ้นและทางไปเมืองลับแลเลย แม่ทองพุลจึงกลายเป็นแม่มายแต่นั้นมา” การตัดสินใจของหญิงสาวชาวเมืองลับแลคนนี้น่ายกย่องสรรเสริญยิ่งนัก ที่สละความสุขส่วนตัวเพื่อรักษาจาริตประเพณีอันดีงามของเมืองลับแลไว้ ดังนั้นชาวเมืองลับแลที่เป็นชนรุ่นหลังควรยึดถือ “สัจจะวาจา” เป็นสำคัญ



ขอเพียงลี้ลี้ละวาจา
แม่มายเมืองลับแล
หญิงที่คิดระยกย่อง เจ็ดซุ้ยึดมั่นในคุณความดี
ยอมเสียสละ ความรักเพื่อธำรงจาริตประเพณี
ของการรักษาอาณาจักรไว้ซึ่งเป็นคุณงามความดี